

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošljaj-
njem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt
leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem sosenišču
(Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega oruštva dobivajo list brez
posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. —
Bokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr.,
dvakrat 12 kr., tretkrat 16 kr.

S 1. aprilom je potekla naročnina tistim, ki so se samo na četrt leta naročili, kdor še želi dalje naš list brati, naj se kmalu dalje naroči in kdor še je kaj na dolgu, naj dpošlje, da pri razpošiljanji lista ne bo zmešnjav. Šte. 2, 5 in 12 ne moremo nikomur več poslati, ker jih nimamo.

Opravništvo „Slov. Gospodarja.“

Kedaj bodo gosposke slovenskim strankam slovenski dopisovale?

Mnogo slovenskih občin je sklenolo slovensko uradovati, ter je prosilo c. kr. okrajne glavarje, naj jim slovenski dopisujejo; ali ti se držijo kaj žilavo stare navade, ter dopisujejo, kakor prej, še vedno nemški z malimi izjemki. Slovenci pa smo dobre duše, ter to potrpežljivo prenašamo, mesto da bi se pritožili pri višjih gospodskih, namreč pri deželnem namestniku v Gradci, ali pa celo pri ministru notranjih zadev na Dunaji, kateri bi gotovo podučil okrajne glavarje, kako morajo z nami občevati ker to sami nečejo znati.

Ko so 20. junija 1880 dr. Šuc in drugi slovenski poslanci v deželnem zboru v Gradci namestnika vprašali, ali hoče vlada za to skrbeti, da se bo s strankami slovenske narodnosti v uradu ustno in pismeno slovenski občevalo, odgovoril je ta, da mu je v teku 10 let samo eden slučaj znan, da je od političnega upravnega urada t. j. od okrajnega glavarja, stranka na slovensko ulogo dobila nemšk odlok, da pa se je okrajnemu glavarju takoj zapovedalo, naj se ravna po obstoječih predpisih.

Toraj samo enkrat se je stranka pritožila pri namestništvu proti nemškemu dopisu. Okrajni glavarji dobro znajo, kako potrpežljive duše smo mi. Oni dobro vejo, da se mi ne bodemo pri višjih gospodskih pritožili, za to se pa pogosto ne brigajo niti za obstoječe predpise in naredbe, ki jim velevalo, da nam morajo slo-

vensko dopisovati, niti za naše prošnje, naj nam ne pošiljajo nemških dopisov, ker jih ne razumemo.

Ko je grof Taaffe minister postal, obljubil je, da bode skrbel, da bode tudi Slovenec dobival slovenske dopise od gosposke, Čeh česke itd. Marsikateri se je toraj vže čudil, kako je to, da je še vedno vse pri starem, da gosposke nečejo še sploh o slovenščini nič prav čuti. Ali to smo mi sami krivi, ker se ne pritožimo pri višjih gospodskih.

Kaj je minister Taaffe letos 5. marca v državnem zboru odgovoril rusinskemu poslancu Kulačkovskemu, ko je tožil, da rusinskim kmetom še sploh pošiljajo okrajni glavarji dopise v jeziku, katerega kmetje ne razumejo? Rekel je: „Če je to resen, moram to jako obžalovati, in zatrjujem, da bom vse storil, kar je meni storiti mogoče, da se to ne bode več godilo. Jaz bi le prosil, naj se mi posamezni slučajji, v katerih politične oblasti ravnopravnost žalijo, naznanijo; kajti dokler se mi posamezni slučajji ne naznanijo, tega ne morem verjeti. Jaz moram za to skrbeti, da se postavé in naredbe izvršujejo.“

Dozdaj se še toraj nikdo ni pri njem pritožil, da se mu pošiljajo dopisi od gosposk v jeziku, katerega ne razume. Še verjeti ne more, da bi se to res godilo.

Če hočemo, da se bo to odpravilo in se z nami ravnalo, kar je prav, morali bodemo tako tako le postopati:

Slovenski župani, šolski sveti itd., ki dobijo od okrajnih glavarjev nemšk dopis, naj ga pošljejo nazaj s prošnjo, da se jim to v slovenskem jeziku pošlje. Okrajni glavar bode jim zdaj poslal slovenski, ali pa jim pisal, da morajo nemškega vzprejeti, ali pa se naj, če jim to ni prav, pri višjej gosposki pritožijo v 8 ali 14 dneh. Zdaj treba v teh dneh pritožbo napisati, v katerej se pové, da okrajni glavar neče slovenski dopisovati, ampak sili z nemškimi dopisi. Pritožba se pošlje namestniku, in

če ta ne bi okrajnemu glavarju zapovedal, naj slovenski dopisuje, pa ministru.

Take pritožbe ali takega rekurza pa ne zna vsak predstojnik sam napraviti. Naj se toraj mahom obrne na odbor „Slovenskega društva“ v Mariboru. V odboru tega društva so možje, ki poznajo postave, in bodo jim radi napravili pritožbo ali rekurz in sicer zastonj, kajti „Slovensko društvo“ ima namen, da brani narodne in državljanske pravice slovenskega naroda.

Če se ne bomo pritožili, ne bomo nič dosegli. Mi ne smemo misliti, kaj bomo se sami pritoževali, saj smo slovenske poslance volili, da se oni za nas potegnejo. Naši poslanci resen storijo, kar morejo, in tisti, ki „Slovenskega Gospodarja“ štejejo, vejo kako so se vže za nas potegovali. Ali tedaj vstanejo drugi, nemški poslanci, kakor celjski Foregger, ali mariborski Schmiderer, ali Hackelberg ali Carneri, rekoč, da ni res, kar so naši poslanci pravili. Kajti slovensko ljudstvo neče, da bi se mu slovenski dopisovalo, temuč terja, naj se mu nemški dopisuje; ali pa, da so pritožbe slovenskih poslancev prazne čenče, kajti gospodske se ravnaajo po predpisih in postavah, ter dopisujejo in odgovarjajo Slovincem slovenski. Za to se pa tudi nikdo pri namestniku ali pa pri ministru ne pritožuje. I ker se res nikdo pri ministru ne pritoži, jim ta verje ter si misli, da je gotovo vse v redu, da se nam gotovo krivica ne godi, ker smo tiho in se ne pritožujemo.

Zatoraj pa se moramo pritoževati, da bo minister zvedel, kako nas mučijo z nam nerazumljivo nemščino. On bo nam potem vže pomagal, in stopil tistim okrajnim glavarjem, ki nečejo o slovenščini nič čuti, na prste, da bodo morali Slovincem slovenski dopisovati. I. D.

Gospodarske stvari.

Kako spoznati ali je krava breja ali ne.

Pri kravah se pogosto opazi, da se 3—6 mesecev po ubrejenji zopet pojajo in da se vsled tega zopet k biku spuščajo. Marsikteri kmetovalec potem svojo kravo proda kot debelo in težko in izmolženo. S tem si pa sebi in mesarju mnogo škode naredi. Mesarju ker kupi prav za prav le kumerno ne pa debelo kravo, kajti tele v kravjem telesu zavira odebeljenje krave, ker vso boljšo hrano na se vleče. Če se pa taka krava drugemu kmetovalcu proda, nakloni prodajavec sebi na kvar kupcu proti svoji volji velik hasek, ker mu dober kup kupljena krava pred časom tele povrže.

Dobro znamenje breje krave je skušnja z mlekom. Z brejastjo kravino se tudi njeno mleko spremeni. Mleko postane težje in je tudi

drugače kemične sestave. Najprostejša skušnja je v steklenici vode, v katero se z majhno žličico mleka kaife, vendar tako, da se mleko od roba steklenice v vodo odteka. Mleko breje krave se najprej na dno steklenice pogrezne in se potem polagoma zopet na vrh vzdiga in z vodo pomeša. Mleko krave pa, ki je na novi dojbi, kakor tukaj pri nas pravimo, se brž zgoraj z vodo pomeša in se ne pogreza na dno, da bi se ne prej z zgornjo vodo ne pomešalo.

Grahov žužek.

Najbolj zanesljiv pomoček tega škodljivca se znebiti je, da se brž ko se je grah pospravil v grahu samem vgonobi. Praša se le kako se najprej to more zgoditi. Kakor so najnovejše skušbe pokazale, gorkota ni popolno zanesljivo sredstvo grahove žužke vničiti.

Kaljivna moč grahova pri temperaturi od 52—53° C. že trpi škodo med tem, ko žužku taka vročina še ne gre do živega. Nasproti temu pa ga žvepleni ogljenec gotovo vsmrti. Najbolj prosti način ga vsmrtiti je pa tale: Vzame se na kilogram graha blizo za dve žlici žveplena ogljenca. poškropi se ž njim grah, ki se je potem v posodo djal, ki se da zračno trdno zapreti. Ta posoda se potem postavi na mesto, na katerem je 25—30° C toplote in se pusti tukaj par dni stati. Ko se posoda odpre, se najdejo žužki vsi mrtvi. Trohica več ali manj žveplena ogeljca nič ne de. Opomniti je treba, da je žvepleni ogljec razpuhtljiv in če se ga preveč razpuhti se more vneti. Pa ne sme se misliti, da bo grah popolnoma brez žužkov, če se vsmrtijo. Če tega ne storé vsi sosedje, priletijo žužki iz sosednjih njiv in položé jajčica v stročje grahovo oziroma v grah. Če se hoče, da se kateri kraj tega žužka do čista osnaži, mora se uničevanje splošno goditi. Žužek v grašjem zrnju do polne zrelosti vzraste in se po žetvi, ko je grašje zrno že trdo, nobenega zrna ne loti. Spomladi izleze iz graha ali še v kašti ali pa že na njivi, da se potem pari in ko grah cvete v cvetke jajčeka zaleže.

Pivne tropine so živinska krma, ki ima obilo gujilca v sebi toraj ravno tistih snovi, iz katerih se najbolj mleko in meso v živalskem telesu napravlja. Pokladajo se toraj goveji živini in konjem z velikim pridom. Vendar pa je skrbno paziti na to, da tropine niso skisane ali celo plesnjive, kar more živini zelo nevarno postati.

Kako podgane preganjati. Nekteri se poslužujejo katranovca, da z njim te nadležne škodljivce preganjajo. Nalije se ga namreč po luknjah, po katerih najbolj podgane sem ter tje švigajo, da si s katranovcem kožuh zamažejo, kar jim je tako zoperno, da se rajši iz takega kraja drugam preselijo, kjer se jim ni take zamazbe bati.